ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2026/129
Karar Sayısı : 2026/191
Karar Tarihi : 8/9/2026

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Diyarbakır 4. İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 21/1/2010 tarihli ve 5947 sayılı Kanun'un 10. maddesiyle değiştirilen ek 33. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "*...(nöbet suresi kesintisiz 6 saatten az olmamak üzere)...*" ibaresinin Anayasa'nın 18. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Nöbet ücretinin ödenmesi istemiyle yapılan başvurunun reddine yönelik işlemin iptali talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı ek 33. maddesi şöyledir:

"Ek Madde 33 – (Ek: 23/2/1995 – KHK-547/10 md.; Değişik: 21/1/2010 - 5947/10 md.)

*Yataklı tedavi kurumları, seyyar hastaneler, ağız ve diş sağlığı merkezleri, aile sağlığı merkezleri, toplum sağlığı merkezleri ve 112 acil sağlık hizmetlerinde haftalık çalışma süresi dışında normal, acil veya branş nöbeti tutarak, bu nöbet karşılığında kurumunca izin kullanmasına müsaade edilmeyen memurlar ile sözleşmeli personele, izin suretiyle karşılanamayan her bir nöbet saati için **(nöbet süresi kesintisiz 6 saatten az olmamak üzere)**, aşağıda gösterilen gösterge rakamlarının aylık katsayısı ile çarpılması sonucu hesaplanacak tutarda nöbet ücreti ödenir. (Ek cümle: 2/1/2014 - 6514/10 md.) Bu ücret yoğun bakım, acil servis ve 112 acil sağlık hizmetlerinde tutulan söz konusu nöbetler için yüzde elli oranında artırımlı ödenir. (İptal üçüncü cümle: Anayasa Mahkemesinin 26/11/2025 tarihli ve E.: 2025/89; K.: 2025/243 sayılı Kararı ile) Bu ücret damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaz.*

(Değişik tablo: 27/3/2015-6639/10 md.)

	Gösterge
a) Eğitim görevlisi, başasistan, uzman tabip	*150*
b) Tabip, tıpta uzmanlık mevzuatında belirtilen dallarda, bu mevzuat hükümlerine göre uzmanlık belgesi alan tabip dışı personel, aynı dallarda doktora belgesi alanlar	*135*
c) Diş tabibi ve eczacılar	*120*
ç) Mesleki yükseköğrenim görmüş sağlık personeli	*90*
d) Lise dengi mesleki öğrenim görmüş	*75*

sağlık personeli	
e) Diğer personel	*55*

Bu madde hükmü, üniversitelerin yataklı tedavi kurumlarında çalışan ve 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 50 nci maddesinin (e) bendi kapsamında bulunanlar ile yataklı tedavi kurumlarında çalışan ve 11/4/1928 tarihli ve 1219 sayılı Kanunun ek 14 üncü maddesinin dördüncü fıkrası kapsamında bulunanlar hakkında da uygulanır.

İcap nöbeti tutan ve bu nöbet karşılığında kurumunca izin kullanmasına müsaade edilmeyen memurlar ile sözleşmeli personele, izin suretiyle karşılanamayan her bir icap nöbeti saati için, icap nöbeti süresi kesintisiz 12 saatten az olmamak üzere, yukarıda nöbet ücreti için belirlenen ücretin yüzde 40'ı tutarında icap nöbet ücreti ödenir. (İptal cümle: Anayasa Mahkemesinin 25/1/2023 tarihli ve E.: 2022/97; K.: 2023/13 sayılı Kararı ile)

Bu madde uyarınca yapılacak ödemeler, döner sermayesi bulunan kurumlarda döner sermaye bütçesinden karşılanır."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Kadir ÖZKAYA, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL, Ömer ÇINAR, Metin KIRATLI ve Şaban KAZDAL'ın katılımlarıyla 4/6/2026 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Hilal YAZICI tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

3. 657 sayılı Kanun'un 99. maddesinde memurların haftalık çalışma süresinin genel olarak kırk saat olduğu, bu sürenin cumartesi ve pazar günleri tatil olmak üzere düzenleneceği ancak özel kanunlarla yahut bu Kanun'a veya özel kanunlara dayanılarak çıkarılacak tüzük ve yönetmeliklerle, kurumların ve hizmetlerin özellikleri dikkate alınmak suretiyle farklı çalışma sürelerinin belirlenebileceği hüküm altına alınmıştır.

4. Anılan Kanun'un 101. maddesinin birinci fıkrasında, günün yirmi dört saatinde devamlılık gösteren hizmetlerde çalışan devlet memurlarının çalışma saat ve şekillerinin kurumlarınca düzenleneceği belirtilmiştir.

5. Kanun'un ek 33. maddesinin birinci fıkrasında ise haftalık çalışma saatleri dışında çeşitli sağlık kurumlarında tutulacak nöbet türleri ve şartları düzenlenmiştir. Anılan fıkraya göre yataklı tedavi kurumları, seyyar hastaneler, ağız ve diş sağlığı merkezleri, aile sağlığı merkezleri, toplum sağlığı merkezleri ve 112 acil sağlık hizmetlerinde haftalık çalışma süresi dışında normal, acil veya branş nöbetinin tutulması öngörülmüştür.

6. Fıkranın birinci cümlesinde, bu nöbetler karşılığında kurumunca izin kullanmasına müsaade edilmeyen memurlar ile sözleşmeli personele izin suretiyle karşılanamayan her bir

nöbet saati için (nöbet süresi kesintisiz altı saatten az olmamak üzere) ek 33. maddede belirtilen gösterge rakamlarının aylık katsayısıyla çarpılması sonucu hesaplanacak tutarda nöbet ücretinin ödeneceği ve bu ücretin yoğun bakım, acil servis ve 112 acil sağlık hizmetlerinde tutulan söz konusu nöbetler için yüzde elli oranında artırımlı olarak uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Anılan cümlede yer alan "*...(nöbet süresi kesintisiz altı saatten az olmamak üzere)...*" ibaresi itiraz konusu kuralı oluşturmaktadır.

7. Dolayısıyla kural uyarınca nöbet süresinin kesintisiz olarak en az altı saati bulmadığı durumda tutulan nöbet süresi ne olursa olsun ilgili sağlık personeline herhangi bir ücret ödemesi yapılmayacaktır.

8. Kanun'da nöbetlerin süresine ilişkin olarak bir üst sınır getirilmemiştir. Kanun kapsamında nöbet karşılığında öncelikle kişiye izin kullandırılması, bunun mümkün olmaması hâlinde ücret ödenmesi öngörülmüştür.

B. İtirazın Gerekçesi

9. Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kuralla sağlık personelinin normal çalışma saatleri dışında tutacağı nöbetler için ücret ödenmesinin nöbetin kesintisiz olarak en az altı saat sürmesi şartına bağlandığı, dolayısıyla bu sürenin altında tutulan nöbetler için ücret ödenmesinin mümkün olmadığı, bu durumun sağlık personeline aşırı külfet yüklediği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 18. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

10. Anayasa Mahkemesi 25/1/2023 tarihli ve E.2022/97, K.2023/13 sayılı kararında, 657 sayılı Kanun'un ek 33. maddesinin üçüncü fıkrasının ücretlendirilebilecek toplam icap nöbeti süresini aylık 120 saatle sınırlayan ikinci cümlesinin Anayasa'nın 18. maddesinde güvence altına alınan zorla çalıştırma ve angarya yasağına aykırı olduğu gerekçesiyle iptaline karar vermiştir.

11. Anayasa Mahkemesi 26/11/2025 tarihli ve E.2025/89, K.2025/243 sayılı kararında da anılan maddenin birinci fıkrasında düzenlenen, haftalık çalışma süresi dışında tutulacak nöbetlere ilişkin olarak ayda; aile sağlığı ve toplum sağlığı merkezlerinde 60 saatten, diğer yerlerde ve hiçbir şekilde 130 saatten fazlası için ödeme yapılmayacağını öngören kuralı aynı gerekçelerle iptal etmiştir.

12. Anılan kararlarda, alanında uzman olan kişilerin mesleklerinin icrası sırasında sosyal dayanışma anlayışının bir gereği olarak birtakım hizmetlerle yükümlü kılınmasının, uzmanlık alanlarıyla ilgili olmak ve aşırı külfet yüklememek kaydıyla zorla çalışma veya angarya olarak değerlendirilemeyeceği, ancak bu şekilde çalışma zorunluluğu getirilen (uzman) kişiye ölçüsüz külfet yüklenmesi durumunda Anayasa'nın 18. maddesinin sınırlarının aşıldığı sonucuna varılabileceği, ölçüsüz bir külfet yüklenip yüklenmediğinin tespitinde ise kişilere ücret ve benzeri menfaatlerin sağlanıp sağlanmadığı ve yapılması zorunlu kılınan hizmetin mesleki gelişim ve kariyerlerine bir katkısının bulunup bulunmadığı hususlarının gözönünde bulundurulması gerektiği belirtilmiştir (AYM, E.2022/97, K.2023/13, 25/1/2023, § 14; E.2025/89, K.2025/243, 26/11/2025, § 11).

13. Bu kapsamda ilk olarak icap veya normal nöbetlerin statü hukukuna tabi olarak çalışan kamu görevlilerinin, bulundukları statünün gereği olarak yerine getirdikleri görevler olması nedeniyle makul kabul edilebileceği, nöbet tutacak kişilerin mesai saatleri dışında, gece boyunca ve hafta sonlarında görev icabı çağrılabileceklerinin kendileri açısından

öngörülebilir olduğu, bu hizmetlerin memurların ve sözleşmeli personelin mesleki faaliyetlerinin kapsamı dışında olduğunun söylenemeyeceği tespitinde bulunulmuştur (AYM, E.2022/97, K.2023/13, 25/1/2023, § 18; E.2025/89, K.2025/243, 26/11/2025, § 12).

14. Söz konusu kararlarda sağlık hizmetlerinin acil durumlarda bile kesintisiz bir biçimde yürütülmesi gereken hizmetlerden biri olarak Anayasa'nın 56. maddesinin devlete yüklediği pozitif yükümlülükler kapsamında olduğu, sağlık çalışanlarının icap nöbeti veya normal nöbet tutma ödevi altında bulunmalarının kendi başına Anayasa'nın 18. maddesine aykırılık oluşturmadığı, bununla birlikte bu hizmetlerin sağlık çalışanlarının dinlenme hakkının ortadan kaldırılması pahasına yürütülmemesi gerektiği, zorlayıcı nedenlerin varlığı hâlinde getirilen nöbet yükümlülüğünün kişilerin dinlenme hakkının ihlal edilmesinin doğurduğu sonuçların kendilerine uygun bir ücret ödenerek telafi edilmesinin, amaçlanan kamu yararı ve sağlık personelinin menfaatlerinin dengelenmesi bakımından uygun bir yol olarak görülebileceği ifade edilmiştir. Bu bağlamda sağlık çalışanlarının yükümlü tutulacağı normal veya icap nöbetlerine bir üst sınır getirmeyen ve söz konusu sınırın zorunlu hâllerde aşılması hâlinde bu fazla çalışmayı telafi edecek bir ücretin ödenmesini de güvence altına almayan hükümlerin, Anayasa'nın 18. maddesinin gerekliliklerini karşılamadığı ve sağlık çalışanlarına orantısız bir külfet yüklediği, bu kapsamda kuralların Anayasa'nın 18. maddesine aykırı olduğu sonucuna varılmıştır (AYM, E.2022/97, K.2023/13, 25/1/2023, §§ 22-24; E.2025/89, K.2025/243, 26/11/2025, § 13).

15. İtiraz konusu kuralla, anılan Kanun'un ek 33. maddesinin birinci fıkrasında belirtilen sağlık kuruluşlarında normal, acil veya branş nöbeti kapsamında yürütülen çalışmanın her bir saati için ücret ödenebilmesi, anılan nöbetlerin kesintisiz olarak altı saat veya üzerinde sürmesi şartına bağlanmıştır. Buna göre nöbet süresinin kesintisiz olarak altı saati bulmadığı durumlarda sağlık personeline bu çalışma karşılığında herhangi bir ücret ödenmeyecektir.

16. Kanun'un 147. maddesinin birinci fıkrasının (F) bendinde, kurumların 178. maddede yazılı esaslar çerçevesinde normal çalışma saatleri dışında çalıştırdıkları memurlara, fazla çalışma saati itibariyle fazla çalışma ücreti ödeyeceği hüküm altına alınmış olup kanun koyucunun fazla çalışmada ücretlendirmeye esas süreyi genel itibarıyla bir saat olarak belirlediği anlaşılmıştır (bazı farklarla birlikte bkz. AYM, E.2022/97, K.2023/13, 25/1/2023, § 20). Ülkenin her yerinde ve belirli standartlarda sürekli bir şekilde yerine getirilmesi zorunlu kamu hizmetlerinden olduğu açık olan sağlık hizmetleri kapsamında yerine getirilecek belirli fazla çalışmalar bakımından da ek 33. maddenin birinci fıkrasında ücretlendirmeye esas süre bir saat olarak düzenlenmiş olmakla birlikte ücretlendirmenin söz konusu olabilmesi için nöbet süresinin kesintisiz altı saati bulması gerekir.

17. Sağlık hizmetlerinin niteliği gözetilerek nöbet sürelerinin anayasal sınırlar içinde kesintisiz olarak öngörülebileceği, ancak ücret ödenmesinin kesintisiz bir süre şartına veya kesintisiz olmamakla birlikte toplam bir süre şartına bağlanmasının, ilgililerin çalıştıkları sürenin karşılığını alamamalarına neden olacağı açıktır. Öte yandan, nöbetlere ilişkin çalışma süresinin her defasında altı saatten az olması durumunda ilgili ayda tutulan nöbetlerin hiçbiri için ücret ödenmemesi de söz konusu olabilecektir.

18. Dolayısıyla kural, ücretlendirmeye esas sürenin üzerinde kesintisiz bir çalışma şartı getirmek suretiyle sağlık personelinin söz konusu sürenin altında kalan kısım için herhangi bir ücret almaksızın nöbet tutmasına sebebiyet vermekte; yerine getirilmesi zorunlu olan bu nöbetlerin ilgili personele yüklediği külfete karşılık olarak herhangi bir telafi imkânı

da öngörmemektedir. Bu hâliyle kuralın Anayasa'nın 18. maddesinin gereklerini karşılamadığı ve sağlık çalışanlarına orantısız bir külfet yüklediği anlaşılmaktadır.

19. Bu itibarla kural yönünden Anayasa Mahkemesinin yukarıda anılan kararlarından ayrılmayı gerektirir bir husus bulunmamaktadır.

20. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 18. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

IV. HÜKÜM

14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 21/1/2010 tarihli ve 5947 sayılı Kanun'un 10. maddesiyle değiştirilen ek 33. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "*...(nöbet süresi kesintisiz 6 saatten az olmamak üzere)...*" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE 8/9/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Kadir ÖZKAYA	Başkanvekili Basri BAĞCI	Başkanvekili İrfan FİDAN
Üye Engin YILDIRIM	Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL
Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Kenan YAŞAR
Üye Yılmaz AKÇİL	Üye Ömer ÇINAR	
Üye Metin KIRATLI	Üye Şaban KAZDAL	